Οι χάρτες διηγούνται την ιστορία τους

Μια εκπληκτική συλλογή της Δημοτικής Βιβλιοθήκης της Κοζάνης απέκτησε τη δική της στέγη

ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΑ

Της **ΟΛΓΑΣ ΣΕΛΛΑ**

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ

Επάνω, το ανακαινισμένο Αρχοντικό Λασσάνη, στην Κοζάνη, όπου στεγάζεται η Δημοτική Χαρτοθήκη. Αριστερά, η Χάρτα της Ελλάδος του Ρήγα Βελεστινλή (1796-1797).

Μια πόλη της Μακεδονίας, με πληθυσμό περίπου 40 χιλιάδων κατοίκων, η Κοζάνη, έκανε ξανά την έκπληξη, δημιουργώντας ένα κέντρο Χαρτογραφίας και μόνιμη έκθεση ευρωπαϊκού επιπέδου.

Είναι μια πρωτοβουλία για την οποία συνεργάστηκαν δημιουργικά ο Δήμος Κοζάνης, η Κοβεντάρειος Δημοτική Βιβλιοθήκη και το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, αξιοποιώντας μια πολύτιμη συλλογή ιστορικών χαρτών, ατλάντων και γεωγραφικών βιβλίων, που βρίσκονταν στη Δημοτική Βιβλιοθήκη Κοζάνης. Ανάμεσά τους η δωδεκάφυλλη Χάρτα του Ρήγα. Η Χαρτοθήκη Κοζάνης στεγάζεται σ' ένα από τα παλιά αρχοντικά της πόλης, το Αρχοντικό Λασσάνη, που μόλις αποκαταστάθηκε από τον δήμο, ένα ιδιαίτερο δείγμα αρχιτεκτονικής του 18ου αιώνα. Πρόκειται για το σπίτι του Κοζανίτη λόγιου διαφωτιστή Γεωργίου Λασσάνη (1793-1870), η μορφή του οποίου κοσμεί σήμερα το έμβλημα της πόλης.

Η ιδέα της Χαρτοθήκης

Ψυχή όλου αυτού του εγχειρήματος είναι ο καθηγητής στο ΑΠΘ, Ευάγγελος Λιβιεράτος, ο οποίος εξήγησε στην «Κ» την προϊστορία αλλά και τους στόχους αυτής της μοναδικής προσπάθειας. «Ολος αυτός ο πλούτος υπήρχε στη Δημοτική Βιβλιοθήκη ως απόθεμα, αλλά δεν είχε αξιολογηθεί, λόγω του μεγάλου ελλείμματος και κενού χαρτογραφικής παιδείας στη χώρα. Οταν την είδα για πρώτη φορά πριν από 10 χρόνια, ήταν μια συλλογή μη ταξινομημένη, μη αξιολογημένη και κάπως στο περιθώριο των υπόλοιπων θησαυρών της βιβλιοθήκης. Η ιδέα της Χαρτοθήκης ξεκίνησε από τη στιγμή που ο δήμαρχος αποκατέστησε το κτίριο και παράλληλα κατάλαβε την αναγκαιότητα αυτού του χώρου, όπως και όλοι οι κάτοικοι της πόλης.

Ανάμεσα στους πολύτιμους ιστορικούς χάρτες, άτλαντες και γεωγραφικά βιβλία είναι η δωδεκάφυλλη Χάρτα του Ρήγα και ο Ατλας του Γαζή.

Κατάλαβαν ότι εκεί θα μπορούσε να στηριχτεί κάτι καινούργιο, φρέσκο και καινοτόμο και επένδυσαν σ' αυτό. Εμείς απλώς νοικοκυρέψαμε και αναδείξαμε αυτό το απόθεμα, το ξεσκονίσαμε κυριολεκτικά. Σώσαμε τον Ατλα του Γαζή, αυτόν τον σπάνιο χάρτη που μάλλον είναι το δεύτερο

Προσπαθούμε να βάλουμε μια τάξη, δημιουργώντας παράλληλα και ένα κέντρο πολιτισμού, αφού σκοπεύουμε να συνδέεται το θέμα των χαρτών με επίκαιρες πολιτιστικές εκδηλώσεις. Με την ευκαιρία δηλαδή του χώρου, να κάνουμε ένα κέντρο πολιτισμού, το οποίο να γίνει γνωστό τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, αφού υπάρχουν πολλά κομμάτια που ενδιαφέρουν και ξένους χαρτογράφους, οι οποίοι έχουν εντυπωσιαστεί. Ευελπιστώ η Χαρτοθήκη Κοζάνης να δημιουργήσει ένα παράδειγμα καλής πρακτικής και για άλλες πόλεις της περιφέρειας, που ίσως δεν γνωρίζουν τον πλούτο που διαθέτουν στα αρχεία τους. Ο στόχος μας είναι να κάνουμε εκθέσεις και να φτιάχνουμε ιστορίες γύρω από τις εκθέσεις».

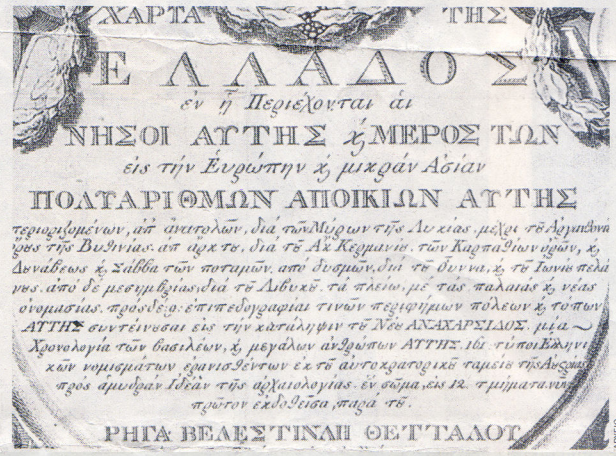

ΑΡΧΕΙΟ

Η ομάδα που έστησε τη Χαρτοθήκη στην Κοζάνη έχει και ιδέες και διάθεση. Ηδη η επισκεψιμότητα έχει ξεπεράσει κάθε προσδοκία, που δεν περιορίζεται μόνο στο κοινό της Κοζάνης, αλλά και στις γειτονικές περιοχές. «Ολοι έρχονται μαζί με τα παιδιά τους», λέει ο Ευ. Λιβιεράτος.

Τίποτα απ' όλα αυτά δεν θα είχε πραγματοποιηθεί χωρίς τη συνεργασία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Επικοινωνήσαμε με τον Πάρι Κουκουλόπουλο, επί πολλές τετραετίες δήμαρχο Κοζάνης, ο οποίος είπε στην «Κ»: «Θεωρούμε ότι η ιστορία και ο πολιτισμός είναι το μόνο που έχουμε. Η πόλη μας έχει παράδοση στην επένδυση του πολιτισμού. Διαθέτουμε Δημοτικό Ωδείο με 900 σπουδαστές, ΔΗΠΕΘΕ, Δημοτική Βιβλιοθήκη, Εικαστικό Εργαστήρι και δίνουμε ιδιαίτερη βαρύτητα στις λαογραφικές εκδηλώσεις της Αποκριάς. Ξέρετε, αυτό που συμβαίνει στην Κοζάνη δείχνει τα δύο πρόσωπα της Ελλάδας: της μιας που ευαισθητοποιεί τα κύτταρά της και τα αναπτύσσει και της άλλης που αδιαφορεί. Εμείς επιλέξαμε τις υποδομές. Επιλέξαμε να αγοράσουμε τα 5-6 διατηρητέα που υπάρχουν στην πόλη μας, να τα ανακαινίσουμε και να τα δώσουμε στη δημόσια χρήση. Αν ξύσουμε το υπόστρωμα του λαϊκισμού και της ευκολίας θα βρούμε εξαιρετικές αντιδράσεις και διαθέσεις του κόσμου», λέει ο κ. Κουκουλόπουλος.

ΑΡΧΕΙΟ

Εικονογράφηση από τη «Γεωγραφία Παλαιά και Νέα» (1728) του Μελετίου.

Σύγχρονο κέντρο

Με βάση αυτό το κριτήριο και αυτές τις προθέσεις της τοπικής αρχής, η Χαρτοθήκη οργανώνεται με βάση τις πλέον σύγχρονες αντιλήψεις και πρακτικές για τέτοιου είδους θεσμούς, δίνοντας έμφαση στις νέες ψηφιακές τεχνολογίες πληροφόρησης και επικοινωνίας, αλλά και τις διεθνείς συνεργασίες. Οσοι έχουν αναμειχθεί στη δημιουργία της Δημοτικής Χαρτοθήκης επιθυμούν να δημιουργήσουν ένα κέντρο σύγχρονο και πρωτογενές, ζωντανό και εξωστρεφές «που θα καλλιεργεί και θα προβάλλει τη μορφωτική διάσταση της χαρτογραφικής παιδείας και του πολιτισμού των χαρτών στην εκπαίδευση και τους νέους, ένα κέντρο αποδοτικό, ευέλικτο και ελκυστικό», επισημαίνει ξανά ο κ. Ευ. Λιβιεράτος.

Μια ακόμα έκπληξη από μια πόλη της περιφέρειας, που αποδεικνύει ότι όταν υπάρχουν προθέσεις και συνεννόηση μπορούν να κάνουν πολλά.